Peter Martiš

Analýza návrhu tlačového zákona

Public Policy Institute
Bratislava 2008

public policy institute
The Central & Eastern European Innovative Public Policy Think Tank

public policy institute

The Central & Eastern European Innovative Public Policy Think Tank

PPI – Public Policy Institute

Je progresívny stredoeurópsky think tank, ktorého cieľom je poskytovať kvalitné a inovatívne analýzy, riešenia a koncepcie pre viaceré oblasti verejných politík. PPI chce prispieť k trvalému rozvoju regiónu strednej a východnej Európy a posilniť jeho integráciu do vyspelého demokratického sveta.

Public Policy Institute (PPI) prostredníctvom nezávislého výskumu a analýz vymedzuje novú agendu a praktické riešenia otázok verejnej politiky. Budovanie prosperujúceho a demokratického regiónu strednej a východnej Európy je hlavnou víziou PPI.

Ciele PPI presadzujú analytici pôsobiaci v Londýne, Bruseli a v regionálnych kanceláriach v hlavných mestách strednej a východnej Európy.

EXECUTIVE SUMMARY

Hodnoty demokracie a ľudských práv sú našou kolektívnou DNA. EÚ zohráva vedúcu úlohu pri šírení demokracie, bezpečnosti a prosperity. Veríme, že demokratické zmeny sa neudejú za deň. Preto prijímame dlhodobé záväzky pre podporu demokratických inštitúcií, občianskej spoločnosti, slobodných médií, slobodného a spravodlivého obchodu, udržateľného rozvoja, vykoreneniu chudoby a ochrany ľudských práv.

Javier Solana, 7. 3. 2006

Vzťah k médiám je pre súčasnou vládnou koalíciou dlhodobo považovaný za „***najväčší problém slovenskej politiky***"[1]. Podľa logiky, že nezmyselnosť problému a kvalita jeho nápravy musia byť v priamej úmere, vypracoval minister kultúry Marek Maďarič návrh tlačového zákona.

Je to takmer desať mesiacov čo slovenský premiér Robert Fico 25. apríla 2007, verejne ventiloval svoje výhrady voči médiám[2]. Výrok z vládneho vyhlásenia „***...sloboda tlače nie je absolútnym právom***" považuje Public Policy Institute nielen za mentálny horizont koalície, ale aj za kontext od ktorého sa odvíjajú všetky následné kroky na poli mediálnej politiky. Tie znesú aj pri veľmi triezvom hodnotení označenie kontroverzné.

Vláde naviac nahrávajú výroky (zatiaľ stále ojedinelé) o nadradenosti práva na informácie nad slobodu médií. Jedným z elementárnych predpokladov funkčnosti liberálnej demokracie je pritom práve oná sloboda. Každá spoločnosť, ktorá sa definuje ako demokratická a slobodná potrebuje médiá s kritickým postojom voči exekutíve. Keď sa takéto médiá vytrácajú, demokracia stráca na kvalite. Pri dnešnom trende rozširovania vplyvu štátu a jeho inštitúcií na všetky aspekty verejného života hrozí riziko, že verejnosť síce bude disponovať informáciami, ale tie budú účelovo selektované respektíve usmerňované. Naopak podľa poslednej správy výskumu Eurobarometer 68 narástla dôvera Slovákov voči printovým médiám na 53 % (nárast o šesť percentuálnych bodov). Ak sa teda pri tomto zákone oficiálne operuje snahou

- presadzovať verejný záujem
- občianskym právom na informácie
- riešiť odborný problém

[1] http://www.ta3.com/sk/relacie/20_v-politike/3655_koalicia-vs-opozicia-kto-z-koho
[2] http://www.vlada.gov.sk/aktuality_start.php3?id_ele=7121

ide o vedomé zavádzanie zo strany štátnych orgánov. Pre odhalenie skutočných zámerov právnej normy je často dôležitejšie pozadie jej tvorby, ako argumenty uvedené v jej dôvodovej správe. Forma a spôsob, ktoré premiér Robert Fico v tomto prípade zvolil dokumentujú jeho výsostne subjektívnu motiváciu. Veď je to on

- kto selektívnym informovaním ignoruje média[3]
- kto sa nedokáže vyrovnať s kritickým prístupom médií k hodnoteniu svojej práce[4]
- kto sa účelovo štylizuje do pozície obete médií[5]
- kto zároveň túži po ich priazni[6]

V žiadnom prípade teda nejde o službu verejnosti, ale o úpravu vzťahu novinár vs. politik. Verejnosť slúži v tomto prípade iba ako rukojemník politickým (rozumej koaličným) záujmom. Public Policy Institute musí so všetkou vážnosťou konštatovať, že politické pozadie návrhu tlačového zákona je

- pre tak citlivú oblasť otázke neprípustné
- metóda zvoleného riešenia vzhľadom na jej rozsah neštandardná

Za rovnako neštandardnú považujeme aj reakciu ministra kultúry na list predstaviteľa OBSE pre slobodu médií Miklósa Harasztiho. Formulácia z listu, ktorý poslal ministrovi zahraničných vecí SR Jánovi Kubišovi „***Poznáme takéto zákony, ale v krajinách na východ od Bratislavy***“ implicitne označuje návrh zákona v demokratických krajinách za neštandardný[7].

Neštandartnosť je v tomto zmysle vnímaná ako kvalitatívna odlišnosť od podobných právnych noriem v hodnotovo rovnako orientovanej Európy. V reakcii Ján Kubiš (mimochodom bývalý generálny tajomník OBSE) už priznal možné problémy Slovenka v prípade jeho schválenia. Minister kultúry Marek Maďarič reagoval rovnako neštandardne, ako je zákon ktorého je tvorcom. Vyjadrenie, že „***Predstaviteľ OBSE, a ani nemyslím si, že nejaký vrcholný, napísal list ministrovi zahraničných vecí***“ je nekultúrne napriek tomu, že ho predniesol minister kultúry. Skôr len smerom do zahraničia signalizoval skutočný problém súčasného Slovenska – opovržlivú aroganciu moci.

---

[3] http://www.sme.sk/c/3666917/Fico-neodpoveda-na-otazky-SME.html

[4] http://www.bleskovky.sk/cl/10/143000/Fico-po-navrate-z-Libye-obhajoval-vyroky-o-bulharskych-sestrickach

[5] http://aktualne.centrum.sk/domov/politika/clanek.phtml?id=246650

[6] http://aktualne.centrum.sk/domov/zdravie-skolstvo-spolocnost/clanek.phtml?id=246295

[7] Úplné znenie listu Miklósa Harasztiho prikladáme v prílohe.

V tomto kontexte považuje Public Policy Institute návrh tlačového zákona za pokus o revanš exekutívy voči nepohodlnej kritike novinárov a vydavateľov.

RIZIKÁ NAVRHOVANÉHO ZÁKONA

Tlačový zákon nespadá pod smernice Európskej únie, takže je výsostne vecou Slovenskej republiky, ako a či vôbec upraví túto oblasť správneho práva. Zapracovávanie medzirezortných pripomienok trvalo ministerstvu kultúry polroka. Vzhľadom na fakt, že zákon obsahuje len trinásť paragrafov išlo o dostatočne dlhý čas na dôkladnú prípravu zákona.

O kvalite práce ministerských legislatívcov svedčí aj skutočnosť, že návrh vôbec nerieši situáciu ak bude právo na odpoveď, opravu a dodatočné oznámenie uplatňovať aj iná ako dotknutá osoba.

Analýza vypracovaná tímom Public Policy Institute identifikovala tieto hlavné problémy predloženého zákona.

- **Právo na odpoveď (§ 8)**

Ide o novinku v našom právnom systéme, ktorá umožňuje fyzickým a právnickým osobám vyjadrovať sa ku ***každej informácii*** uverejnenej v novinách, alebo v tlačovej agentúre. **Absolútne zásadným nedostatkom je skutočnosť, že právo na odpoveď jasne neurčuje žiadne kritéria na neuverejnenie odpovede** (na rozdiel od práva na opravu, ktoré ich má presne špecifikované). Naopak na uverejnenie odpovede stačí

- subjektívny pocit
- informácia KDE a AKO sa dotkla osoby

V protiklade s **právami** nie sú definované **povinnosti** žiadateľa o odpoveď. Paradoxne tak predmetná odpoveď

- nemusí byť pravdivá
- nemusí byť opodstatnená
- môže byť akákoľvek

Príklad: Ak vydavateľ uvedie informáciu, že niekto spáchal trestný čin vraždy a bol právoplatne odsúdený, napriek tomu, že tvrdenie bude pravdivé, dotyčný môže uvedené zverejnenie považovať za zásah do súkromia a bude žiadať o uverejnenie odpovede – podľa súčasného stavu návrhu zákona mu bude vyhovené a oprava bude musieť byť uverejnená a to presne tak ako bola napísaná… Či naozaj došlo k zásahu do súkromia, nebude nikto skúmať.

Ďalej nie je jasný postup ako má vydavateľ postupovať, **ak sa informácia v článku dotkne viacerých osôb a tie budú každá jednotlivo reagovať odpoveďou** na publikované informácie. Má vydavateľ uverejniť spoločnú odpoveď v rozsahu publikovanej informácie, alebo všetky odpovede, ktoré budú násobkom rozsahu uverejnenej informácie?

Príklad: Ak vydavateľ uvedie informáciu, že predseda Slovenského pozemkového fondu a členovia správnej rady Slovenského pozemkového fondu sú zodpovední za podozrivý predaj pôdy reštituentom (a pôjde len o konštatovanie) môže sa stať, že právo na odpoveď budú uplatňovať nielen predseda Pozemkového fondu a členovia jeho správnej rady, ale aj reštituenti čím sa noviny zahltia množstvom odpovedí k rovnakej predmetnej podstate.

Tak širokospektrálny rozsah práva na odpoveď nezodpovedá ani naliehavej verejnej potrebe, ani zárukám slobody médií. V rozpore s európskymi odporúčaniami zužuje možnosti, kedy môže vydavateľ periodickej tlače odmietnuť zverejnenie odpovede. V tomto zmysle dôrazne upozorňujeme, že rozsah práva na odpoveď ide ostentatívne nad rámec

- **Rezolúcie Výboru Ministrov Rady Európy č. 74(26)**

Širokospektrálnosť a nevyváženosť tohto práva a jeho vybočenie smerom k obmedzeniu slobody médií bude v Európskej únii predstavovať výnimku. Navyše môže úplne reálne znamenať koniec politických komentárov na Slovensku, pretože tie vždy atakovali práve subjektívne pocity politikov.

▶ Právo na dodatočné oznámenie (§ 9)

Toto právo umožňuje osobe, o ktorej tlač informovala, že sa voči nej koná súdne konanie, žiadať zverejnenie oznámenia, ako sa toto konanie skončilo. Zákon, ale nestanovuje **rozsah v akom má byť zverejnené**. Ak legislatívny proces v NR SR neupraví jeho súčasné znenie môže dôjsť k situácií, že periodická tlač bude zahltená množstvom súdnych rozhodnutí, ktoré majú aj s odôvodnením rozsudku niekoľko strán.

V praxi sa môže stať, že počet strán s kompletným znením rozsudku bude väčší ako počet novinových strán. Riziko hrozí predovšetkým v závažných a komplikovaných kauzách, ktoré sú primárne objektom záujmu médií a verejnosti.

► Rozširovanie rozsahu cenzúry (§ 6, ods. 1, písm. c)

V slobodnej spoločnosti je akákoľvek forma obmedzovania slobody tlače neprípustná. V tomto zmysle chápeme zákaz uverejňovania istého druhu informácií ako cenzúru a porušenie práva na informácie. Už pri novelizácii v roku 2000 bolo chybou, že vôbec došlo k včleneniu obmedzujúcich ustanovení § 6. **Namiesto ich zrušenia dnes vláda paragraf rozširuje o kontroverzné písm. c).**

Navyše obmedzenia explicitne vymenované v slovenskej verzii tlačového zákona (**okrem politického zmýšľania**) spadajú pod Trestný zákonník, takže ide o dobýjanie sa do otvorených dverí. Na druhej strane ak zákon v tomto znení prejde, vznikne nebezpečný precedens. **Prvýkrát od roku 1989 bude slovenský právny systém považovať odlišnosť politického zmýšľania za dôvod k sankciám.** Dôsledné aplikovanie uvedeného ustanovenia totiž môže aj vyjadrenie svojho názoru a presvedčenia v periodiku považovať za podnecovanie nenávisti na základe iného zmýšľania.

Pre porovnanie, obdobný zákon v Českej republike žiadne podobné obmedzenia ani finančné sankcie pre vydavateľov za obsah uverejnených informácií neobsahuje a nikto sa neodváži tvrdiť, že česká tlač propaguje vojnu, násilie, alebo nenávisť (kompletné znenie českého tlačového zákona prikladáme v prílohe).

Slovenský návrh zákona zatiaľ definuje sankcie ako finančnú pokutu (s ministerstvom kultúry v úlohe hlavného vykonávateľa). Ďalší vývoj v tomto smere je s ohľadom na nevypočítateľnosť politickej scény na Slovensku len ťažko odhadnuteľný.

► Oznamovanie krížového vlastníctva médií (§6 ods. 4)

Okrem údajov o vydavateľovi návrh zákona vyžaduje aj oznámenie o jeho vlastníckych vzťahoch. Rozširuje sa tým priestor pre zásahy do slobody médií. Zároveň sa zvyšuje tlak na administratívne kapacity spojené s evidenciou, čo okrem iného znamená dodatočné náklady z verejných zdrojov a drahšie služby pre občanov.

Pritom vydavateľ, ktorý je právnickou osobou v režime obchodného práva nemá žiadne oprávnenia na získanie informácií od spoločníkov alebo akcionárov o ich majetkových účastiach. Navyše sa v súvislosti s takýmto uverejnením stáva minimálne otáznym prípadné porušenie práva týchto osôb na ochranu ich osobných údajov podľa osobitných právnych predpisov.

Napokon, ak je periodická tlač evidovaná podľa doterajších predpisov, je požiadavka na doplnenie údajov podľa nového zákona neprípustná a nezmyselná.

ANALÝZA NÁVRHU TLAČOVÉHO ZÁKONA

Názov normy: Návrh Zákona NR SR o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých predpisov (tlačový zákon).

Ide o nový zákon, ktorý má zrušiť v súčasnosti platný Zákon č. 81/1966 Zb. o periodickej tlači a o ostatných hromadných informačných prostriedkoch v znení neskorších predpisov a menej podstatný Zákon č. 136/1991 Zb. o rozdelení pôsobnosti medzi Českou a Slovenskou Federatívnou Republikou a Českou republikou a Slovenskou republikou vo veciach tlače a iných informačných prostriedkov v znení neskorších predpisov.

Druh normy: Zákon

Platnosť: Zákon je v súčasnosti v legislatívnom procese

Účinnosť: Zákon je v súčasnosti v legislatívnom procese a predpokladaná účinnosť zákona by mala nastať od 1. mája 2008.

Zákonodarná iniciatíva: Vláda SR (predkladateľ je Ministerstvo kultúry SR)

Legislatívny proces: Ministerstvo kultúry SR zaradilo návrh zákona do medzirezortného pripomienkového konania **29. júna 2007**.
Medzirezortné pripomienkové konanie návrhu zákona sa uskutočnilo v bežnej lehote pätnásť pracovných dní a trvalo do **20. júla 2007**.
Ministerstvo kultúry SR zapracovávalo pripomienky z medzirezortného pripomienkového konania a návrh zákona predložilo na rokovanie Vlády SR, ktoré sa uskutočnilo dňa **9. januára 2008**.
Legislatívna rada vlády SR prerokovala predmetný návrh zákona 2**0. novembra a 18. decembra 2007.**
Vláda schválila návrh zákona dňa **9. januára 2008** a návrh posunula na prerokovanie do NR SR.
Zákon nie je mimoriadnou iniciatívou, ale je pripravovaný na základe Plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2007.

Transpozícia: Návrh normy nenavrhuje transponovať normy Európskych spoločenstiev a EU.

Druh práva: Administratívno-právna norma (Správne právo) – na úseku kultúry

ANALÝZA

ÚVOD

Cieľom návrhu zákona je úprava práv a povinností osôb pri získavaní informácií, práv a povinností vydavateľa periodickej tlače a tlačovej agentúry, ochrana zdroja a pôvodu informácií získaných pre zverejnenie a popri práve na opravu zakotvenie aj inštitútu „práva na odpoveď" a „práva na dodatočné oznámenie". Vzťahuje sa na vydavateľov tlačových médií a tlačové agentúry.

Návrh zákona má v súčasnej podobe 13 §, čo je oproti súčasnej právnej norme menší rozsah. Zákon súčasne priamo novelizuje aj:

I. Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov, kde sa upravuje výška poplatkov pre evidovanie periodickej tlače v sadzobníku správnych poplatkov - zápis do zoznamu periodickej tlače vo výške 300 Sk, zápis zmeny vydavateľa periodickej tlače a zmeny názvu periodickej tlače vo výške 200 Sk.

II. Zákon č. 212/1997 Z. z. o povinných výtlačkoch periodických publikácií, neperiodických publikácií a rozmnoženín audiovizuálnych diel v znení neskorších predpisov. Ide o formálnu úpravu evidencie periodík vo vzťahu k archívnictvu.

III. Zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o Telekomunikáciách v znení neskorších predpisov. Zavádza právo na ochranu zdroja informácií aj u vysielateľov.

V predkladacej správe k návrhu nového tlačového zákona Ministerstvo kultúry SR uvádza medzinárodné právne dokumenty, z ktorých pri príprave zákona vychádzala. Okrem základných medzinárodných dokumentov, ktoré upravujú slobodu prejavu sa Ministerstvo kultúry odvoláva na

právne dokumenty Rady Európy. Konkrétne uvádza, že zákon vychádza aj z „Rezolúcie č. (74)26 Výboru ministrov Rady Európy o práve na odpoveď".

Spomínaná rezolúcia síce obsahuje odporúčania upravujúce právo jednotlivca v súvislosti s ochranou dobrej povesti, alebo práv s tým spojených, ale nie ako právo na odpoveď. Hlavným obsahom spomínanej rezolúcie je ochrana pred zverejnením nepravdivých a skresľujúcich údajov, čo v návrhu slovenského tlačového zákona spadá najmä pod inštitút „práva na opravu".

I. PREDMET A ROZSAH

Zákon v § 1 vymedzuje svoj rozsah. Popri práve na opravu sa návrhom zákona ustanovujú inštitúty práva na odpoveď a práva na dodatočné oznámenie, ktoré sú povinní vydavateľ periodickej tlače a tlačová agentúra na požiadanie fyzickej alebo právnickej osoby bezodplatne uverejniť. Právo na opravu existuje aj v súčasne platnej právnej norme. Navrhovaný zákon sa vzťahuje na periodickú tlač vydávanú na území Slovenskej republiky a upravuje podmienky evidovania tejto periodickej tlače, ktorú vykonáva Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky.

Negatívne sa vymedzuje vecná pôsobnosť návrhu zákona. Návrh zákona sa nevzťahuje na Zbierku zákonov Slovenskej republiky, Obchodný vestník a iné úradné vestníky, periodiká určené výlučne na úradné, služobné alebo prevádzkové účely, či inú vnútornú potrebu právnickej osoby alebo fyzickej osoby, ak nie sú distribuované verejnosti, periodiká právnickej osoby alebo fyzickej osoby určené výlučne na vlastnú propagáciu tejto osoby, informácie šírené internetom alebo inou počítačovou sieťou na základe individuálnej požiadavky.

Otázkou zostáva úprava internetových „mutácií" tlačených periodík. Návrh zákona sa podľa navrhnutej úpravy na internetové „mutácie" tlačených periodík nevzťahuje. Elektronické média nie sú návrhom zákona dotknuté.

II. PRÁVO NA INFORMÁCIE

V § 3 návrh zákona zavádza právo na informácie, ktorým ustanovuje povinnosť orgánov verejnej moci poskytovať vydavateľom a tlačovým agentúram informácie o svojej činnosti včasne, pravdivo a všestranne.

Jediným dôvodom na odopretie poskytnutia informácií je skutočnosť, ak informácie spadajú pod režim utajovaných skutočností podľa Zákona č.215/2004 Z.z. o ochrane utajovaných skutočností v znení neskorších predpisov alebo pod niektoré z režimov služobného a obchodného tajomstva. Ide o aplikáciu medzinárodných právnych dokumentov do návrhu zákona.

Režim získavania informácií podľa zákona č.211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám v znení neskorších predpisov nie je týmto ustanovením dotknutý.

III. OCHRANA ZDROJA INFORMÁCIÍ

Návrh zákona v § 4 zavádza režim ochrany zdroja a ochrany obsahu informácií. Ide v prvom rade o ochranu pôvodu a ochranu obsahu informácií získaných na zverejnenie a o ochranu totožnosti zdroja informácií.

Na zverejnenie zdroja informácií musí mať vydavateľ alebo tlačová agentúra súhlas „zdroja". Vydavateľa periodickej tlače a tlačovú agentúru môže od povinnosti mlčanlivosti oslobodiť udelením súhlasu len fyzická osoba, ktorá informáciu poskytla. Ochrana sa nevzťahuje na reklamu a inzerciu. **Ochrana zdroja je v tlačovom zákone nóvum oproti dnes platnému právnemu stavu.**

IV. ZODPOVEDNOSŤ VYDAVATEĽOV A TLAČOVÝCH AGENTÚR

Ustanovenie § 5 návrhu zákona zavádza konkrétnu zodpovednosť vydavateľa a tlačovej agentúry za zverejnené informácie, najmä za ich pravdivosť a ochranu cti, povesti a dobrého mena fyzických osôb a právnických osôb.

Zodpovednosť vydavateľa a tlačovej agentúry je vylúčená, ak:

1. vydavateľ periodickej tlače a tlačová agentúra prevzala nepravdivú informáciu od orgánu verejnej moci v pôvodnom znení a nezmenila jej obsah,
2. ak bola informácia zverejnená vo verejnom záujme,
3. ak ide o pravdivosť informácie zverejnenej v inzercii, to sa nevzťahuje na inzerciu, ktorou vydavateľ periodickej tlače propaguje svoju osobu, aktivity, služby alebo produkty.

V. ZÁKAZ PUBLIKOVANIA URČITÝCH INFORMÁCIÍ

Návrh zákona v § 6 určuje hlavné povinnosti pre vydavateľov a tlačové agentúry. Ide najmä o zákaz uverejňovania určitého druhu informácií. Porušenie týchto povinností zverejňovaním zakázaných informácií bude zákon vynucovať prostredníctvom finančných pokút, ktoré bude udeľovať Ministerstvo kultúry SR. Režim zákazu uverejňovania určitého druhu informácií pod hrozbou pokuty je zavedený aj v súčasnej právnej úprave. Avšak návrh zákona rozširuje rozsah informácií, na ktoré sa zákaz vzťahuje.

Zákaz informácií uvedených v § 6 ods.1 písm. a) a b) návrhu zákona je súčasťou aj teraz platnej právnej úpravy:

> **a)** ***„informácie, ktorými sa propaguje vojna alebo sa opisuje kruté alebo inak neľudské konanie spôsobom, ktorý je ich zľahčovaním, ospravedlňovaním alebo schvaľovaním,***
> ***b) informácie, ktorými sa propaguje užívanie omamných látok alebo psychotropných látok, alebo sa opisuje užívanie omamných látok alebo psychotropných látok spôsobom, ktorý je jeho zľahčovaním, ospravedlňovaním alebo schvaľovaním"***

Zákaz informácií uvedených v § 6 ods. 1 písm. c) návrhu zákona je rozšírením zákazu publikovania informácií:

> **c)** ***„informácie, ktorými sa propaguje násilie alebo sa podnecuje nenávisť na základe pohlavia, rasy, farby pleti, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, sexuálnej orientácie, jazyka, náboženstva alebo viery, politického alebo iného zmýšľania, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, rodu, iného postavenia, zdravotného postihnutia alebo veku"***

Uvedené ustanovenie môže priniesť značné interpretačné problémy pri určovaní, aké informácie spadajú pod uvedené ustanovenie. Nie je z neho zrejmé, kedy môže Ministerstvo kultúry SR uplatniť sankciu proti vydavateľom a tlačovým agentúram.

Dôsledné aplikovanie uvedeného ustanovenia môže aj vyjadrenie svojho názoru a presvedčenia v periodiku považovať za podnecovanie nenávisti na základe iného zmýšľania.

Pre porovnanie v Tlačovom zákone Českej republiky nie sú stanovené žiadne pokuty pre vydavateľov za obsah uverejnených informácií.

VI. OSTATNÉ POVINNOSTI

K ďalším povinnostiam vydavateľa a tlačovej agentúry patrí aj povinnosť zabezpečiť súlad obsahov periodickej tlače a agentúrneho spravodajstva s pravidlami volebnej kampane do Národnej rady SR, Európskeho parlamentu a orgánov územnej samosprávy, kampane pred voľbou prezidenta SR, ako aj kampane pred referendom. Podmienky kampane sú upravené osobitnými predpismi.

Navrhovaným ustanovením § 6 ods. 2 sa vymedzujú povinnosti pri súčinnosti v krízových situáciách, a v ďalších osobitnými predpismi špecifikovaných prípadoch, keď existuje nutnosť zverejniť oznámenie v naliehavom verejnom záujme. Vydavateľ periodickej tlače a tlačová agentúra sú povinní na požiadanie orgánov verejnej moci bezodplatne uverejniť ich neodkladné oznámenia, najmä sú povinní uverejniť rozhodnutia o núdzovom stave, o ohrození nedotknuteľnosti územia štátu a vojnovom stave, o ohrození života a zdravia občanov alebo živelnej pohrome, a to v čase určenom týmito orgánmi alebo v najbližšom vydaní periodickej tlače a v najbližšom zverejnení agentúrneho spravodajstva (napr. vo vojnových situáciách alebo životy ohrozujúcich situáciách, aj v mimoriadnom vydaní periodickej tlače).

Navrhovaným ustanovením povinnosti poskytnutia súčinnosti vydavateľov a tlačových agentúr v krízových situáciách, keď existuje nutnosť zverejniť oznámenie v naliehavom verejnom záujme, sa odstraňuje disproporcia medzi rozhlasovým a televíznym vysielaním a periodickou tlačou. Uvedená povinnosť je iba rekonštrukciou znenia zo súčasnej právnej úpravy.

V § 6 ods. 3 sa v súlade s Odporúčaním č. R (94) 13 Výboru ministrov Rady Európy členským štátom o opatreniach na podporu transparentnosti médií ustanovuje povinnosť označovať vydania periodickej tlače povinnými údajmi, ako aj rozsah tejto povinnosti. Vydavateľ periodickej tlače je povinný uviesť na zvyčajnom určenom mieste v periodickej tlači povinné údaje v jazyku (jazykoch) vydania; zvyčajným miestom sa rozumie predovšetkým tiráž, kde sa tieto údaje v periodickej tlači uvádzajú. Povinnými údajmi sú názov periodickej tlače; periodicita; identifikácia vydavateľa; označenie regionálnej alebo jazykovej mutácie; deň vydania, poradové číslo a ročník vydania periodickej tlače; cena výtlačku periodickej tlače; medzinárodné štandardné číslo seriálu (ISSN); evidenčné číslo periodickej tlače.

Súčasne vydavateľ, ktorý je právnickou osobou, je povinný v prvom čísle periodickej tlače v kalendárnom roku uverejniť oznámenie o štruktúre vlastníckych vzťahov, t.j. údaje o spoločníkoch, akcionároch alebo členoch vydavateľa, ktorých podiel na hlasovacích právach alebo majetková účasť dosiahli aspoň 20 %, tzv. krížové vlastníctvo, majetková účasť vydavateľa v inom médiu bude verejne dostupná na internetovej stránke Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.

Vydavateľ, ktorý je právnickou osobou v režime obchodného práva nemá žiadne oprávnenia na získanie informácií od spoločníkov alebo akcionárov o ich majetkových účastiach. Táto skutočnosť môže pri realizácií priniesť takisto určité problémy. Navyše sa v súvislosti s takýmto uverejnením stáva minimálne otáznym prípadné porušenie práva týchto osôb na ochranu ich osobných údajov podľa osobitných právnych predpisov.

VII. PRÁVO NA OPRAVU

V § 7 navrhovaného zákona sa upravuje právo na opravu. Predmetom práva na opravu je nepravdivé skutkové tvrdenie o konkrétnej fyzickej osobe alebo právnickej osobe, ktoré je obsiahnuté v periodickej tlači alebo v agentúrnom spravodajstve. **Právo na opravu je zakotvené v súčasnej právnej úprave pod názvom „Oprava nepravdivých údajov". Návrh nového tlačového zákona upravuje proces uplatnenia práva na opravu vrátane uplatnenia práva na súde.**

Proces práva na opravu je v dôvodovej správe opísaný nasledovne:

„Z ustanovenia odseku 1 vyplýva, že skutkové tvrdenie sa musí dotýkať konkrétnej fyzickej alebo právnickej osoby. Neplatí však, že uvedené osoby musia byť označené v periodickej tlači celým menom a priezviskom alebo názvom. Stačí, ak sú označené určitým charakteristickým znakom alebo viacerými identifikačnými znakmi, na základe ktorých je možné zistiť, koho sa skutkové tvrdenie týka. Autor alebo zdroj nepravdivého skutkového tvrdenia sú z hľadiska práva na opravu irelevantní a nemajú žiadny vplyv na povinnosť vydavateľa uverejniť opravu. Predmetom opravy je aj nepravdivé skutkové tvrdenie prevzaté z iného zdroja, bez ohľadu na to, či je tento zdroj uvedený alebo nie, ako aj nepravdivé skutkové tvrdenie, ktoré je obsiahnuté v informáciách poskytnutými orgánmi verejnej moci, v rozhovore či v listoch čitateľov.

V odseku 2 sa upravuje lehota a spôsob doručenia žiadosti o uverejnenie opravy. Žiadosť o uverejnenie opravy musí byť doručená vydavateľovi periodickej tlače alebo tlačovej agentúre do 30 dní odo dňa vydania periodickej tlače alebo zverejnenia agentúrneho spravodajstva obsahujúceho nepravdivé skutkové tvrdenie. Pre začiatok plynutia 30 dňovej lehoty a pre jej skončenie sa použije ustanovenie § 122 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka. To znamená, že 30 dňová lehota začína plynúť dňom, ktorý nasleduje po dni vydania periodickej tlače alebo zverejnenia agentúrneho spravodajstva obsahujúceho nepravdivé skutkové tvrdenie. Deň vydania periodickej tlače alebo zverejnenia agentúrneho spravodajstva je dátum uvedený vo vydaní periodickej tlače alebo pri zverejnenom agentúrnom spravodajstve. Ide o údaj, ktorý musí periodická tlač podľa § 6 ods. 3 písm. e) tohto zákona alebo agentúrne spravodajstvo podľa § 6 ods. 5 písm. a) tohto

zákona povinne obsahovať. Koniec 30 dňovej lehoty je určený uplynutím jej posledného dňa, pričom platí, že ak má adresát, teda v tomto prípade vydavateľ, určený pracovný čas, lehota skončí v jej posledný deň skončením určeného pracovného času. Uvedená 30 dňová lehota je lehotou hmotnoprávnou, a preto sa na jej zachovanie vyžaduje, aby žiadosť o uverejnenie opravy došla vydavateľovi najneskôr posledný deň lehoty; pre zachovanie lehoty teda nestačí, ak sa žiadosť odovzdá posledný deň na pošte. Ak posledný deň lehoty pripadne na sobotu, nedeľu alebo sviatok, je posledným dňom lehoty najbližší nasledujúci pracovný deň. Táto lehota je lehotou prekluzívnou. To znamená, že po márnom uplynutí lehoty právo na uverejnenie opravy zanikne. To ale nebráni tomu, aby vydavateľ alebo tlačová agentúra žiadosti o uverejnenie opravy vyhoveli, aj keď im bola doručená až po uplynutí 30 dňovej lehoty. Spôsob doručenia žiadosti o uverejnenie opravy navrhovaný zákon nepredpisuje. Je teda vecou žiadateľa o uverejnenie opravy, aby vydavateľovi alebo tlačovej agentúre doručil žiadosť takým spôsobom, aby v prípade pochybností uniesol dôkazné bremeno o tom, že žiadosť vydavateľovi alebo tlačovej agentúre skutočne doručil a kedy im ju doručil. Adresa vydavateľa je údaj, ktorý musí periodická tlač podľa tohto zákona povinne obsahovať a žiadateľovi o uverejnenie opravy je prístupný, sídlo tlačovej agentúry alebo miesto podnikania je verejne dostupný údaj (obchodný register, internetová stránka tlačovej agentúry), prípadne údaj uvádzaný štandardne v zmluvách o poskytovaní agentúrneho servisu.

V odseku 3 sa ustanovujú náležitosti žiadosti o uverejnenie opravy, žiadosť o uverejnenie opravy musí byť žiadateľom podpísaná. Súčasťou žiadosti musí byť písomný návrh znenia opravy, z ktorého musí byť zrejmé, že opravou sa má nepravdivé skutkové tvrdenie len uviesť na pravú mieru, resp. vyvrátiť, a to uvedením pravdivého skutkového tvrdenia. Opravou sa nemá hodnotiť nepravdivé skutkové tvrdenie, ani jeho dopad na žiadateľa o uverejnenie opravy alebo na verejnosť. Návrh znenia opravy nemôže obsahovať žiadne názory či komentáre žiadateľa o uverejnenie opravy, ani žiadosť o ospravedlnenie vydavateľa. Ak návrh znenia opravy nezodpovedá svojím obsahom opravovanému nepravdivému skutkovému tvrdeniu, vydavateľ periodickej tlače alebo tlačová agentúra sú povinní dohodnúť so žiadateľom znenie návrhu opravy, nakoľko oprava nepravdivého skutkového tvrdenia je opravou vydavateľa alebo tlačovej agentúry.

Vydavateľ periodickej tlače alebo tlačová agentúra sú povinní uverejniť opravu do ôsmich dní odo dňa doručenia žiadosti o uverejnenie opravy alebo v najbližšom vydaní periodickej tlače, pripravovanom po doručení žiadosti. Navrhuje sa, aby sa pre začiatok plynutia lehoty a pre jej skončenie použilo ustanovenie § 122 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka. To znamená, že lehota začína plynúť dňom, ktorý nasleduje po dni doručenia žiadosti o uverejnenie opravy vydavateľovi alebo tlačovej agentúre. Koniec lehoty je určený uplynutím jej posledného dňa. Inak lehota na uverejnenie opravy uplynie dňom vydania najbližšie pripravovaného čísla alebo agentúrneho spravodajstva po doručení žiadosti.

Vydavateľ periodickej tlače alebo tlačová agentúra sú povinní uverejniť opravu v navrhnutom znení alebo v znení dohodnutom so žiadateľom o uverejnenie opravy. Dohoda prichádza do úvahy najmä vtedy, ak návrh znenia opravy nezodpovedá svojím obsahom nepravdivému skutkovému tvrdeniu, ktoré má byť opravené, napríklad ak obsahuje ospravedlnenie, či hodnotiace úsudky žiadateľa o uverejnenie opravy. Vydavateľ periodickej tlače alebo tlačová agentúra nie sú oprávnení sami zasahovať do obsahu navrhnutého znenia opravy, s výnimkou opravy gramatických chýb. Oprava musí byť uverejnená v rovnakej periodickej tlači alebo agentúrnom spravodajstve a na rovnocennom mieste (totožnosť strany, rubriky, rovnocenné miesto na danej strane či v rubrike, v agentúrnom servise totožnosť oblasti, témy, druhu servisu) a rovnakým, teda vizuálne rovnocenným písmom, akým bolo uverejnené nepravdivé skutkové tvrdenie a s označením „oprava", ktoré musí byť uverejnené rovnakým písmom, akým bol uverejnený nadpis textu obsahujúceho nepravdivé skutkové tvrdenie. Pod nadpisom sa rozumie nadpis textu, nie jeho podtitul. Vyššie uvedené platí aj v prípade, ak bolo nepravdivé skutkové tvrdenie uverejnené na prvej strane periodickej tlače, resp. ak nepravdivé skutkové tvrdenie uverejnené na prvej strane periodickej tlače (napr. len v nadpise alebo v pútavke) bolo predmetom pokračovania na inom mieste v tom istom vydaní periodickej tlače. Aj vtedy sa vyžaduje rovnocennosť. Oprava teda musí byť uverejnená rovnako na prvej strane periodickej tlače. Oprava nemôže byť uverejnená formou listu čitateľa. K uverejnenej oprave nie sú vydavateľ periodickej tlače ani tlačová agentúra oprávnení uverejniť žiadny ďalší súvisiaci text obsahujúci hodnotiaci úsudok, a to ani na inom mieste vydania periodickej tlače."

VIII. OPRÁVNENÁ OSOBA

V § 7 ods. 6, v § 8 ods. 6 a v § 9 ods. 6, ktoré upravujú dôvody neuverejnenia opravy/odpovede/dodatočného oznámenia vydavateľom alebo tlačovou agentúrou je potrebné doplniť aj prípad, ak o opravu alebo odpoveď žiada neoprávnená – informáciou nedotknutá osoba. Je to v súlade s Dodatkom Rezolúcie Výboru ministrov Rady Európy č. (74)26 o práve na opravu, bod 3. vi. „kto nemá oprávnený záujem nemôže žiadať o uverejnenie práva na opravu/odpoveď/dodatočné oznámenie".

Ide o interpretačné doplnenie. Doplnením možnosti odmietnuť právo žiadateľa ak nie je oprávnenou osobou odstráni možné pochybnosti pri žiadostiach osôb, ktoré na veci nemajú oprávnený záujem.

IX. PRÁVO NA ODPOVEĎ

V § 8 navrhovaného zákona je upravený inštitút práva na odpoveď. Podľa navrhovaného zákona je predmetom práva na odpoveď akékoľvek skutkové tvrdenie (nepravdivé, pravdu skresľujúce, ale aj pravdivé) o konkrétnej fyzickej alebo právnickej osobe, ktoré sa dotýka cti, dôstojnosti alebo súkromia fyzickej osoby alebo názvu alebo dobrej povesti právnickej osoby.

Na rozdiel od práva na opravu má teda nový inštitút práva na odpoveď zaviesť možnosť vyjadriť sa ku každej informácií uverejnenej v tlačenom periodiku, alebo v tlačovej agentúre, ktorá sa podľa subjektívneho pocitu dotknutého dotýka cti, dôstojnosti alebo súkromia fyzickej osoby, alebo názvu alebo dobrej povesti právnickej osoby.

Problémom uvedeného inštitútu je, že v ďalších ustanoveniach § 8 je uvedená povinnosť uverejniť akékoľvek vyjadrenie dotknutej osoby, ak spĺňa nasledovné formálne kritéria, aj napriek tomu, že uverejnené tvrdenia sú pravdivé alebo aj ak odpoveď priamo nesúvisí s uverejnenými tvrdeniami:

§ 8. ods. 5: ***„Vydavateľ periodickej tlače a tlačová agentúra sú povinní odpoveď uverejniť tak, ako bola napísaná žiadateľom o uverejnenie odpovede, v rovnakej periodickej tlači alebo agentúrnom spravodajstve, na rovnocennom mieste a rovnakým písmom, akým bolo uverejnené skutkové tvrdenie a s označením „odpoveď", ku ktorému bude pripojené meno a priezvisko alebo názov žiadateľa o uverejnenie odpovede; označenie „odpoveď" s menom a priezviskom alebo názvom žiadateľa o uverejnenie odpovede musí byť uverejnené rovnakým písmom, akým bol uverejnený nadpis textu obsahujúceho skutkové tvrdenie".***

V návrhu zákona absentujú relevantné kritéria pre odpoveď, ktoré by umožnili neuverejniť odpovede, ktoré by sa netýkali dotknutej informácie. Povinnosťou žiadateľa o uverejnenie odpovede má byť:

§ 8. ods. 3: ***„Žiadosť o uverejnenie odpovede musí mať písomnú formu a musí byť žiadateľom podpísaná. Žiadosť o uverejnenie odpovede musí obsahovať názov a deň vydania periodickej tlače alebo deň zverejnenia agentúrneho spravodajstva, ktoré obsahovalo skutkové tvrdenie, ktoré sa dotýka cti, dôstojnosti alebo súkromia fyzickej osoby, alebo názvu alebo dobrej povesti právnickej osoby, popis tohto skutkového tvrdenia s uvedením, v čom sa dotýka cti, dôstojnosti alebo súkromia fyzickej osoby, alebo názvu alebo dobrej povesti právnickej osoby, a kde sa toto skutkové tvrdenie v periodickej tlači alebo v agentúrnom spravodajstve nachádzalo. Súčasťou žiadosti o uverejnenie odpovede musí***

byť písomné znenie odpovede. Odpoveď musí byť rozsahom primeraná textu, ktorého obsahom je skutkové tvrdenie, ktoré sa dotýka cti, dôstojnosti alebo súkromia fyzickej osoby, alebo názvu alebo dobrej povesti právnickej osoby a z neho vyplývajúci hodnotiaci úsudok; odpoveď je primeraná, ak nepresahuje rozsah tohto textu."

Z uvedeného ustanovenia vyplýva, že pre splnenie podmienky na povinné uverejnenie odpovede je potrebné uviesť iba, kde a ako sa informácia dotkla cti, dôstojnosti alebo súkromia fyzickej osoby, alebo názvu alebo dobrej povesti právnickej osoby, pričom jeho pravdivosť a opodstatnenosť sa neskúma. Vydavateľ nemá v zákone žiaden právny prostriedok na to, aby preukázal opak a odpoveď musí uverejniť, nech je akákoľvek.

Ani dôvody na neuverejnenie odpovede, ktoré sú vydavateľovi alebo tlačovej agentúre dané ustanovením § 8 ods. 6, nehovoria nič o možnosti neuverejnenia odpovede pri nesplnení materiálnych kritérií, napríklad ak je zjavné, že sa výrok nijako nemohol dotknúť osobnostných práv alebo odpoveď s uverejnenými informáciami vôbec nesúvisí. I konanie pred súdom, zavedené podľa § 10 ods. 2, má vyriešiť iba otázku práva na uverejnenie odpovede, nie jeho opodstatnenosť. Pričom v uvedenom konaní by mohol byť zavedený priestor pre riešenie opodstatnenosti odpovede.

Napríklad pri inštitúte práva na opravu v § 7 je možné opravu neuverejniť, ak vydavateľ alebo tlačová agentúra preukáže pravdivosť napadnutej informácie. Pre právo na odpoveď neexistuje žiadna možnosť na neuverejnenie odpovede.

Ako príklad môžeme uviesť, že ak vydavateľ uvedie informáciu o tom, že niekto spáchal a bol odsúdený za trestný čin, napriek tomu, že tvrdenie bude pravdivé, odsúdený môže uvedené zverejnenie považovať za zásah do práva na súkromie a bude žiadať o uverejniť odpovede, ktorá mu musí byť uverejnená. Nikto nebude skúmať, či naozaj došlo k zásahu do súkromia.

Návrh zákona by sa mal doplniť o určenie niektorých materiálnych kritérií práva na odpoveď.

Napríklad v právnej úprave ČR, ktorá je pri práve na odpoveď takmer totožná s navrhovanou úpravou v SR je zakotvené: „Odpověď se musí omezit pouze na skutkové tvrzení, kterým se tvrzení uvádí na pravou míru nebo neúplné či jinak pravdu zkreslující tvrzení se doplňuje nebo zpřesňuje," ktoré obsahuje základné materiálne kritérium práva na odpoveď, čiže možnosť neuverejniť odpoveď z dôvodu neexistencie súvisu s publikovanou informáciou.

V právnej úprave Spolkovej republiky Nemecko je právo na odpoveď prípustné len vtedy, ak sa z priamych a nepriamych výpovedí dajú vyvodiť jednoznačné závery. Ak dotknutý človek žiada reakciu, ale jeho interpretácia je príliš vzdialená od skutočnosti, médiá nemusia jeho stanovisko zverejniť.

Ďalej by mal byť v návrhu zákona doriešený vzťah tlačového zákona, najmä práva na odpoveď, k uplatňovaniu osobnostných práva napr. práva na ochranu osobnosti v osobitnom konaní pred všeobecným súdom. Prípadne, pokiaľ ide o uplatneniu práva na ochranu dobrého mena a povesti, ktoré je upravené v Obchodnom zákonníku.

Ak by nastala situácia, že vydavateľ zverejnil pravdivú informáciu, ktorá len subjektívne zasiahla do cti oprávnenej osoby a oprávnená osoba splní všetky formálne podmienky na uverejnenie práva na odpoveď a o uverejnenie odpovede vydavateľa požiada, musí vydavateľ odpoveď uverejniť napriek tomu, že do cti uverejnením informácie objektívne nezasiahol.. Následne by sa v osobitnom konaní na ochranu osobnosti preukázalo, že do cti uverejnením informácie vydavateľ nezasiahol. Návrh zákona vôbec nerieši, ako by si v tomto prípade mohol uplatniť vydavateľ svoje práva voči uverejneniu odpovede.

V poslednom rade nie je jasné, ako má vydavateľ postupovať, ak sa informácia v článku dotkne viacerých subjektov a tie primerane osobitne reagujú odpoveďou na publikovanie v rozsahu uverejnenej informácie. Má vydavateľ uverejniť spoločnú odpoveď v rozsahu publikovanej informácie, alebo všetky odpovede, ktoré budú násobkom rozsahu uverejnenej informácie?

X. PRÁVO NA DODATOČNÉ OZNÁMENIE

Zavádza sa nový právny inštitút - právo na dodatočné oznámenie. Ak periodická tlač alebo agentúrne spravodajstvo informovali o konaní vedenom pred orgánom verejnej moci proti fyzickej alebo právnickej osobe, má táto osoba právo žiadať uverejnenie dodatočného oznámenia o tom, ako sa predmetné konanie právoplatne skončilo.

Pri novo zavádzanom inštitúte dodatočného oznámenia (§ 9 návrhu tlačového zákona) nie je jasné, aký má byť rozsah uverejnenia dodatočného oznámenia. § 9 ods. 3 ustanovuje: *„Súčasťou žiadosti o uverejnenie dodatočného oznámenia musí byť právoplatné rozhodnutie, ktorým bolo ukončené konanie pred orgánom verejnej moci vedené proti osobe a písomný návrh znenia dodatočného oznáme-*

nia, ktoré musí obsahovať názov a deň vydania periodickej tlače alebo deň zverejnenia agentúrneho spravodajstva, ktoré obsahovalo skutkové tvrdenie o konaní pred orgánom verejnej moci vedenom proti osobe, popis konania s uvedením, kde sa v periodickej tlači alebo agentúrnom spravodajstve nachádzalo skutkové tvrdenie o tomto konaní, konštatovanie, že konanie sa právoplatne skončilo a uvedenie konečného výsledku konania."

V uvedenom ustanovení je nesporne potrebné doplniť zmienku o rozsahu uverejnenia alebo o primeranosti žiadosti, tak ako napríklad pri zavádzaní inštitútu práva na odpoveď v § 8 ods. 3 návrhu tlačového zákona. Dôvodom je, že v súčasnosti navrhovaná právna úprava upravuje len povinné minimálne náležitosti žiadosti o uverejnenie dodatočného oznámenia, a nie náležitosti celkového rozsahu uverejnenia, čo v súvislosti s navrhovaným znením § 9 ods. 5 môže napr. založiť povinnosť vydavateľa alebo tlačovej agentúry uverejniť celé znenie rozsudku v trestnom konaní aj s odôvodnením, ktoré môže mať aj niekoľko strán, ak o to žiadateľ požiada.

Podľa § 9 ods. 5 návrhu tlačového zákona *„Vydavateľ periodickej tlače a tlačová agentúra sú povinní dodatočné oznámenie uverejniť tak, ako bolo navrhnuté alebo dohodnuté so žiadateľom o uverejnenie dodatočného oznámenia, v rovnakej periodickej tlači alebo agentúrnom spravodajstve, na rovnocennom mieste a rovnakým písmom, ako bolo uverejnené skutkové tvrdenie o konaní pred orgánom verejnej moci vedenom proti osobe a s označením „dodatočné oznámenie", uverejneným rovnakým písmom, akým bol uverejnený nadpis textu obsahujúceho skutkové tvrdenie o tomto konaní."*

XI. ZÁVER

Ustanovenia § 11, 12 a 13 návrhu tlačového zákona upravujú iba spôsob evidencie periodík, výšku sankcii za porušenie povinností a prechodné ustanovenia pri „preregistrácií periodík".

Sankcie za porušenie povinností sa oproti súčasnému stavu zmiernili.

PRÍLOHY:

- Tlačový zákon ČR z roku 2000
- Statement of Miklós Haraszti, OSCE Representative on Freedom of the Media on the Slovak Draft Press Act